

Utllysning: Vindval om planering för en hållbar storskalig utbyggnad av vindkraft

Nu finns medel att söka på planeringsområdet inom Vindval, etapp IV. Totalt omfattar utlysningen cirka 15 miljoner kronor. Energimyndigheten välkomnar projektförslag på planeringsområdet kopplade till en hållbar och storskalig utbyggnad av vindkraft i Sverige. Sista ansökningsdag är 2018 08 31 klockan 15.00.

Utlysningens syfte är att öka kunskapen om hur vindkraftutbyggnaden kan planeras för att möjliggöra goda lokaliseringar ur ett helhetsperspektiv. Projekten ska bidra till att ta fram underlag som kan underlätta en storskalig utbyggnad av vindkraft och dess avvägningar gentemot andra intressen. Utlysningen har en budget på cirka 15 miljoner kronor och målet är att finansiera flera projekt.

Behörig att söka är disputerade forskare vid universitet, högskolor, forskningsinstitut eller myndighet som bedriver forskning som en del av sitt uppdrag. Med forskningsinstitut avses organisationer som har forskning som sin enda eller huvudsakliga verksamhet.

Bakgrund

Energiöverenskommelsen innebär att utbyggnaden av vindkraft förväntas öka kraftigt de kommande åren. Som förberedelse för detta behövs kunskap om hur vindkraftens utbyggnad kan samordnas och samverka med andra intressen på ett regionalt och nationellt plan på ett sätt som minimerar skadliga effekter.

En viktig del av Vindvals arbete är härvid att stödja forskning som bidrar till att få fram kunskapsunderlag till stöd för storskalig planering, dvs planering som sker på regional eller nationell nivå.

Det finns olika scenarier för hur stor vindkraftsutbyggnad som kan komma att bli aktuell för Sverige. I Energimyndighetens vindkraftsstrategi anges "minst 60 TWh fram till 2040".

Prioriterat innehåll i projekt som beviljas medel

Projekt som beviljas medel bör utgöra stöd för avvägningar och prioriteringar och/eller metoder för samverkan och samordning mellan en storskalig utbyggnad

av vindkraft och andra markanvändningsintressen. Exempel på viktiga faktorer som behöver samverka i planering för hållbar utveckling av vindkraft är:

- Tillgången till goda vindlägen
- Bevarande av biologisk mångfald
- God miljö för människorna i vindkraftens omgivning
- Liten påverkan på andra verksamheter
- Rimliga förutsättningar för nödvändig tillhörande infrastruktur

Beskrivning av behoven

Det finns behov av att ta fram kunskapsunderlag avseende hur planeringen skall bedrivas, vilka data som finns tillgängliga respektive saknas, och hur relevant information kan användas och kommuniceras effektivt. Idag hanteras vindkraftsärenden projektvis vilket försvårar möjligheterna till helhetssyn på konsekvenserna av utbyggnaden. Ambitionen är att överbrygga detta genom införandet av ett planeringsperspektiv i stor skala. En övergripande och strategisk planering behöver även samordnas med kommunernas fysiska planering.

Exempel på behov och frågor är:

- Underlag för att kunna göra avvägningar mellan olika intressen.
- Metoder och verktyg som är lämpliga att använda vid planering och hur de kan utvecklas och praktiskt tillämpas.
- Flexibla metoder som lätt kan anpassas när förhållanden och förutsättningar förändras.
- Vilket dataunderlag finns och hur kan det användas och göras tillgängligt för planerare?
- Möjligheter till samordning och samverkan.
- Identifiering av lämpliga målgrupper att engagera.
- Vilka juridiska ramverk samt mål och konventioner gäller och hur skulle de behöva anpassas i framtiden?
- Kunskap om miljökonsekvenser av olika utbyggnadsscenarier (exempelvis små eller stora anläggningar eller beroende av vilka vindlägen som tillgängliggörs för vindkraft)?

Behovens karaktär är sådana att det som efterfrågas är sammanställning, analys och tillämpning av befintlig kunskap snarare än ny grundforskning.

Typer av projekt

Exempel på typer av projekt att föreslå kan vara:

- Fallstudier i två steg (se nedan)
- Tvär- och flervetenskapliga projekt.
- Projekt med olika geografisk skala.
 - Nationellt: hantering av riksintressen, miljöbedömning och artskyddsförordningen.
 - Regionalt: Pilotprojekt med fysisk planering på regional nivå

- Simuleringar och konsekvensbedömning av olika scenarier för utbyggnad av stora mängder vindkraft, tex 50, 80, eller 100 TWh vindkraftsproduktion per år.

Projekt kan beviljas upp till tre år med möjlighet till förlängning givet att Energimyndighetens bemyndiganderam tillåter det.

Projektförslag i två steg

Frågeställningarnas karaktär kan göra det lämpligt att lägga upp studierna i två steg, tex fallstudier. I fall där detta är tillämpligt är det möjligt att ansöka om ett projekt, där det andra steget kan modifieras innan den delen inleds. På så vis möjliggörs för projektet att anpassa inriktning och tillämpa erfarenheter efter utfallet av de inledande studierna. Dessa projekt tidsätts och kostnadssätts i sin helhet i ansökan, men lägger in ett moment för granskning och godkännande innan start av steg 2. Detta moment administreras av Vindvals kansli.

Ansökan

Ansökan ska bland annat redovisa:

- Kunskapsläget och vilken forskning som projektet tar avstamp i
- I vilken utsträckningen resultat och indata kommer att tillgängliggöras för granskning, vidare forskning och annan användning

Ansökningens omfattning ska inkludera nödvändig tid för samarbeten, årsmöten och gemensamt arbete med berörda målgrupper.

Övrigt

Projektet ska följas av representanter för potentiella användare av projektresultaten. Vindvals riktlinjer för detta finns här:

(<http://www.energimyndigheten.se/globalassets/utlysningar/vindval/anvisning-om--foljare-och-kommunikation.pdf>). Involvering av målgrupper utöver vad som beskrivs i riktlinjerna är en styrka.

Denna forskningssatsning kommer även att följas av de som arbetar med att ta fram en strategi för en hållbar utbyggnad av vindkraft, som är ett initiativ inom miljömålsrådsarbetet länk(

https://www.miljomal.se/Global/19_vem_gor_vad/miljomalsradet/2018/miljomalsradets-atgardslista-2018.pdf)

För det fall det behövs resurser för att möjliggöra offentliga aktörers medverkan i arbetet finns möjlighet för dessa aktörer att ansöka om särskilt stöd för det inom programmet "Lokal och regional kapacitetsutveckling för energiomställning och minskad klimatpåverkan". Mer information finns här.

<http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/stod-och-bidrag/lokal-och-regional-kapacitetsutveckling-for-klimat--och-energiomstallning/>

Underlagsrapporter/data

Lämpligt kunskapsunderlag att studera inför ansökan är exempelvis:

- Landskapsprojektet, SLU
- Översiktsplanering i fjäll och fjällnära landskap

Bedömning av ansökningarna

Ansökningarna kommer att bedömas både vetenskapligt och med avseende på relevans för programmet. Ansökningarna kommer även i relevansbedömningen att prioriteras med avseende på att få en ändamålsenlig samlad projektportfölj. Vindvals styrgrupp lämnar en rekommendation till Energimyndigheten om vilka projekt som bör beviljas stöd.

Beslut om stöd

Beslut om stöd fattas av Energimyndigheten, under hösten 2018. Projekten måste kunna avslutas senast under 2020.

Om du undrar över någonting

Frågor om utlysningen besvaras i första hand av Vindvals programkansli:

Kerstin Jansbo, programchef, Naturvårdsverket. Tel: 010-698 14 56,
kerstin...@naturvardsverket.se

Åsa Elmqvist, programsekreterare. Tel: 070-395 66 77,
asa.el...@naturvardsverket.se

Annika Nilsson, samordnare, Energimyndigheten. Tel: 016-544 20 63,
annika....@energimyndigheten.se

Om Vindval

Energimyndigheten och Naturvårdsverket ansvarar tillsammans för forskningsprogrammet Vindval. Programmets syfte är att förmedla fakta om vindkraftens effekter på människa, natur och miljö.

Vindvals övergripande syfte är att bidra, dels till förbättrat kunskapsunderlag för regeringens, myndigheternas, kommunernas och företagens ställningstaganden i frågor som rör vindkraftens miljöpåverkan, dels till ny kunskap och metodutveckling vad gäller vindkraftens miljöeffekter.

Effektmål för programmet är att:

- Resultat från programmet bidrar till en hållbar utbyggnad av vindkraften och att vindkraftens miljöeffekter kan bedömas utifrån målet om 100 procent förnybar elproduktion.
- Resultat från programmet bidrar till transparenta och väl avvägda beslut om vindkraftens miljöpåverkan samt till metodutveckling vad gäller planering av vindkraft.

- Resultat från programmet kommer till användning i planerings- och beslutsprocesser, tillsyns- och kontrollprogram samt i myndigheters vägledning.